

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم (صفحات ۱۱۳ تا ۱۳۲)

<https://doi.org/10.71689/icsq.2025.1204474>

احد سوری^۱ * سوسن علایی^۲ * جعفر رحمانی^۳

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۹

دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۴

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی و ارائه الگوی سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی پرداخته است. این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، تلفیقی از نوع روش‌های کیفی و کمی است. در مرحله اول از روش کیفی داده بنیاد بر اساس نظریه گلیسر استفاده شده است. برای ارائه الگوی مفهومی سازگاری فرهنگی قوم لر، بر اساس مصاحبه‌های عمیق با خبرگان الگوی مفهومی به دست آمده در ۵ طبقه اصلی با مقوله‌های محوری (سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی) شامل هویت قومی، بینش و شناخت، جامعه‌پذیری و مدیریت فرهنگی؛ عوامل تقویت‌کننده شامل اشتراکات الگویی، عوامل محیطی، رسانه‌های اجتماعی و مشارکت اجتماعی؛ عوامل شکل‌دهنده شامل همگرایی قومی، آموزش، خطمشی گذاری دولتی، توسعه اجتماعی و ایدئولوژی؛ موانع شکل‌گیری شامل سوء مدیریت، سیاسی گرایی، واگرایی فرهنگی و پیامدها شامل امنیت پایدار و انسجام ملی می‌باشد و در مرحله دوم تحقیق بر اساس روش کمی، حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران برآورد شد و با استفاده از ابزار تحقیق محقق ساخته و تأیید روایی آن توسط اعضای گروه دلفی تأیید و پایایی آن با معیار پی اسکات ۰/۹۵ و گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل آماری داده‌های پژوهش در دو سطح توصیفی با استفاده از شاخص‌های آماری (نظیر فراوانی، درصد و میانگین) و سطح استنباطی تحلیل عاملی تأییدی، با استفاده از Spss 22 و Lisrel 8.54 و Excel معناداری ضرایب و پارامترهای به دست آمده ابعاد عوامل محوری (سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی)، عوامل تقویت‌کننده، عوامل شکل‌دهنده، موانع شکل‌گیری و پیامدها نشان داد که تمامی ضرایب به دست آمده، معنادار می‌باشند. یافته‌های حاصل از تحلیل ابعاد بیانگر آن می‌باشد که از بین ابعاد مدل سازگاری فرهنگی قوم ایرانی لر، بُعد موانع شکل‌گیری با میانگین (۰/۹۴) بیشترین و بعد عوامل تقویت‌کننده با میانگین (۰/۶۳) کمترین تأثیر را در سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی لر دارند.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ، سازگاری فرهنگی، اقوام ایرانی، نظریه داده بنیاد.

۱. دانشجوی دکتری مدیریت فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران: ahad_s@yahoo.com

۲. استادیار گروه مدیریت فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول): s.alaei@gmail.com

۳. دانشیار گروه مدیریت، واحد تهران دانشگاه جامعه المصطفی، تهران، ایران: dr_rahmani20@yahoo.com

۱- بیان مسئله

ایران اسلامی جزو کشورهایی است که از اقوام گوناگون در ترکیب جمعیتی خود برخوردار است. هویت ملی، وحدت ملی همگرایی و واگرایی بین اقوام از موضوعات مهمی هستند که حکومت‌ها در کشورهای کثیرالاقوام با آن مواجه‌اند؛ هرچند این اقوام در طول تاریخ در نضج و شکوفایی تمدن ایرانی سهیم بوده‌اند و در مقاطع تاریخی از کیان مملکت و غایت آن دفاع کرده‌اند. کشور ایران دارای گویش‌های مختلف، فرهنگ‌های قومی، خرده‌فرهنگ‌ها، قبایل، عشایر، طوایف و نژادهای مختلفی هستند و بسیاری نیز بر این باورند که سطح هویت جمعی در جامعه ایران بسیار نازل می‌باشد و هویت جمعی در سطح کشور بسیار ضعیف است، به‌نحوی که افراد پایبند ارزش‌ها و هنجارهای خاص گرایانه فAMILI و قومی خود هستند و در زندگی و فعالیت‌های روزمره مصالح و منافع فAMILI و قومی خود را بر مصالح و منافع عام در سطح جامعه ازجمله مصالح و منافع ملی ترجیح می‌دهند و این همه نشان‌دهنده ضعف جدی هویت ملی در ایران می‌باشد. همچنین ثابت شده است که میزان وفاق اجتماعی در ارتباط جدی با مسئله اقوام بوده است. امروز مردم‌شناسان قوم لر را از اقوام ایرانی به شمار می‌آورند. زبان، آئین‌ها و هنجارهای فرهنگی-اجتماعی این قوم نشان می‌دهند که قطعاً آنان یکی از اقوام ایرانی‌اند. خاص‌گرایی در جمهوری اسلامی ایران و در میان قوم لر، گونه جدیدی از هویت‌یابی است که در حوزه‌های مختلف دینی، زبانی، قومی و قبیله‌ای می‌تواند گسترش یابد (عامری گلستانی، ۱۳۹۸: ۱۷۳).

سازگاری فرهنگی یک رویکرد در مدیریت تأثیرات تنوع فرهنگی است که شامل فرایندی است که بر الگوهای فرهنگی اقوام و اعضای خرده‌فرهنگ‌ها تکیه می‌کند. براساس این رویکرد، تنها یک راه ثابت و همیشگی به‌عنوان بهترین راه ممکن برای ایجاد سازگاری وجود ندارد، بلکه باتوجه به تعدد اقوام و فرهنگ‌ها و وجود تفاوت‌های فرهنگی، لازم است ابتدا نسبت به شناخت تمام ویژگی‌های هر قوم اقدام و براساس آن مؤثرترین راهکار ممکن را ارائه نمود که در این صورت، افراد ضمن آگاهی از ویژگی‌های فرهنگی همدیگر و احترام گذاشتن به آن‌ها می‌توانند سازگاری مطلوب‌تری را در صورت مواجهه با اعضای دیگر فرهنگ‌ها داشته باشند (اردلان، ۱۳۹۵).

امروزه اهمیت و توجه به مفاهیم فرهنگی در تمامی حوزه‌ها به‌ویژه در حوزه ملت‌ها

و قومیت‌ها به قدری گسترش یافته که سازگاری فرهنگی به عنوان کلیدی‌ترین مؤلفه فرهنگ در عرصه ملت‌ها به شمار می‌آید. همچنین، امروزه بیش از هر زمان اهمیت تنوع فرهنگی و لزوم مدیریت آن مورد توجه اندیشمندان قرار گرفته است، زیرا بسیاری از هزینه‌های امنیتی و اقتصادی کشورهایی که از تنوع فرهنگی برخوردارند، ناشی از تنش‌های بین قومی و عدم سازگاری مناسب بین اقوام در این کشورهاست. لذا انجام این گونه تحقیقات می‌تواند بسیاری از این هزینه‌ها را از دوش کشورها برداشته و از تبعات منفی اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و امنیتی بکاهد. این تحقیق از دو جنبه نظری و کاربردی دارای اهمیت است، در یک بعد که شناخت موضوع سازگاری فرهنگی در میان یکی از اقوام است و تاکنون تحقیقی در این زمینه انجام نشده می‌توان گفت که تحقیقی بنیادی است که موجب بسط و گسترش علم می‌شود و هم تحقیقی کاربردی است که می‌توان با شناخت مؤلفه‌ها و عناصر مؤثر در سازگاری فرهنگی از نتایج آن به صورت عملی در مدیریت و سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی در سطوح مختلف ملی و محلی بهره برد.

بنابراین با توجه به آنچه گفته شد پژوهش حاضر در پی آن است تا مدلی جهت سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در دهه پایانی قرن چهاردهم با تمرکز بر قوم لر طراحی و ارائه نماید.

سوال اصلی: الگوی سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی برای قوم لر کدام است؟
سوالات فرعی:

- ۱- الگوی سازگاری فرهنگی قوم لر دارای چه ابعاد و مشخصه‌هایی است؟
- ۲- عوامل شکل دهنده الگوی سازگاری فرهنگی قوم لر چه هستند؟
- ۳- مشخصه‌های الگوی سازگاری فرهنگی قوم لر کدامند؟
- ۴- عوامل تقویت کننده الگوی سازگاری فرهنگی قوم لر کدامند؟
- ۵- موانع شکل گیری الگوی سازگاری فرهنگی قوم لر کدامند؟
- ۶- پیامدهای الگوی سازگاری فرهنگی قوم لر کدامند؟

۲- ادبیات پژوهش

۲-۱. سازگاری فرهنگی

فرهنگ فارسی معین واژه «فرهنگ» را مرکب از دو واژه «فر» و «هنگ» به معنای ادب، تربیت، دانش، علم، معرفت و آداب و رسوم تعریف کرده است. واژه فرهنگ در پهلوی ساسانی به صورت «فره هنگ» آمده است که از دو جزء «فره» به معنای پیش و فرا؛ و «هنگ» به معنای کشیدن و راندن، ساخته شده است. در نتیجه «فرهنگ» به معنای پیش کشیدن و فرا کشیدن است. به همین سبب است که فارسی‌زبانان فرهنگ را سبب پیشرفت می‌دانند.

با مطالعه متن‌های باستانی ایران، درمی‌یابیم که واژه «فرهنگ» از دوره پارسی میانه است که وارد فرهنگ ایران می‌شود و پیش از آن کلمه‌ای که به معنای فرهنگ باشد در این زبان وجود نداشت. در این دوره در متن‌های پهلوی ساسانی، متن‌های سعدی، مانوی و حتی ختنی کلمه فرهنگ را می‌توان بازشناخت. در متن‌های پارسی میانه، همانند «خسرو و ریدگ»، «خویشکاری ریدگان» و «کارنامه اردشیر بابکان» کلمه فرهنگ به کار رفته است؛ همچنین در شاهنامه فردوسی، آثار سعدی و متن‌های دور بعد نیز بارها به این واژه برمی‌خوریم. در آثار این دوران، فرهنگ علاوه بر دانش، شامل هنرهایی چون نقاشی و موسیقی یا سوارکاری و تیراندازی هم می‌شد. در گذشته اعتقاد فارسی‌زبانان بر این بود که آدمی بدون فرهنگ نمی‌تواند قدمی مثبت در زندگی بردارد. از همین رو است که فردوسی فرهنگ را برتر از گوهر و نژاد می‌داند (صدافت نژاد، ۱۳۹۴: ۷).

سازگاری یعنی فرهنگ پذیری و رضایت‌مندی. سازگاری بدان معنا است که هر فردی می‌باید خود را با خواسته‌ها و نیازهای جسمانی و نیز خواسته‌ها و نیازهای اجتماعی و روان‌شناختی تطبیق دهد که از زندگی با دیگران نشأت گرفته است. در روان‌شناسی سازگاری فرایندی کم‌وبیش آگاهانه است که بر پایه آن موجودی با محیط طبیعی، اجتماعی و یا فرهنگی انطباق می‌یابد. این انطباق مستلزم آن است که تغییراتی در رفتار شخص پدید آورد تا به توافق و ایجاد روابطی هماهنگ با آن محیط نائل شود. در جامعه‌شناسی این اصطلاح تا حدودی مبهم و دوپهلو است. سازگاری اجتماعی می‌تواند به فرایندی اطلاق شود که بر پایه آن روابط اجتماعی هماهنگی می‌یابند و از آن حیات گروهی منتفع می‌شوند (کاوسی، ۱۳۹۶: ۱۰۷).

سازگاری و هماهنگ شدن با خود و با محیط پیرامون خود برای هر موجود زنده یک ضرورت حیاتی است. تلاش روزمره همه آدمیان نیز عموماً بر محور همین سازگاری دور می‌زند. هر انسانی، هوشیارانه یا ناهشیارانه می‌کوشد نیازهای متنوع و متغیر و گاه متعارض خود را در محیطی که در آن زندگی می‌کند، برآورده سازد. این نیازهای فطری^۱ و اکتسابی به مثابه نیرویی پرفشار آدمی را بر می‌انگیزانند و در جهت تأمین نیازها و بازیابی تعادل و آرامش برهم‌خورده، به حرکت در می‌آورند. سازگاری فرهنگی، توانایی انطباق و کنار آمدن فرد با فرهنگی دیگر می‌باشد، البته این مفهوم به معنای پذیرفتن کامل آن فرهنگ نمی‌باشد (سیدامامی، ۱۳۹۵: ۵۴). سازگاری فرهنگی یک پیامد روان‌شناسی است که با انطباق‌پذیری فرد در ارتباط است. انطباق‌پذیری به معنی درجه احساس راحتی فرد در نقش جدید خود و مرتبه‌ای است که شخص با نیازمندی‌های نقش خود احساس سازگاری می‌کند (بلک، ۱۹۸۸: ۲۸۹).

مدل سازگاری فرهنگی بلک مدل پذیرفته‌شده‌ای است که مبنای بسیاری از مطالعات گذشته در این حوزه است (پالسه، ۲۰۰۴). این مدل شامل سه بُعد سازگاری عمومی، سازگاری متقابل و سازگاری کاری است.

۱- سازگاری عمومی عواملی را در بر می‌گیرد که بر زندگی روزانه شخصی که با فرهنگ جدید مواجه می‌شود، اثرگذار است. این عوامل شامل مواردی از جمله: خوراک، بهداشت، رانندگی، شرایط اسکان، خرید و دیگر موضوعات زندگی است.

۲- سازگاری متقابل دربرگیرنده میزان راحتی است که فرد در تعامل با افراد بومی در محیط‌های کاری یا غیر کاری احساس می‌کند. رسیدن به این نوع سازگاری از بقیه موارد دشوارتر است، زیرا که هر فرهنگی در سنت‌ها، هنجارهای فرهنگی، رفتارها و انتظارات خود با سایر فرهنگ‌ها متفاوت است.

۳- نهایتاً سازگاری کاری به عنوان میزانی که افراد می‌توانند با نقش کاری، وظایف شغلی و محیط کاری خویش سازگاری پیدا کنند، تعریف می‌شود.

۲-۲. قومیت

قومیت معادل «Ethnicity» برگرفته از ریشه یونانی و آن نیز صفت واژه یونانی

^۱ - Innate

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم.....

«Ethnos» است و به گروهی اشاره دارد که با ویژگی‌های بنیادی از قبیل زبان، آداب و رسوم و میراث تاریخی، از سایر گروه‌های اجتماعی که دارای پیوستگی و همبستگی نژادی هستند، متمایزند. از قومیت‌ها به عنوان اقلیت‌ها و گاهی در عبارتی به عنوان خرده فرهنگ عمومی جامعه یاد می‌کنند. قومیت راهی برای تقویت یابی جمعی است که مفهوم ما و آن‌ها را شکل بخشیده و دارای ساختی اجتماعی همراه با اشاره به فرهنگ است. بدین دلیل، فرقه‌ای، محلی، ملی و نژادی را می‌توان همچون ساخت‌های اجتماعی و محیطی خاص مبتنی بر درون‌مایه بنیادین قومیت فرض کرد که همه مؤلفه‌های هویت قومی را تشکیل می‌دهند. یک تعریف کارآمد کوتاه از قوم عبارت است از: «یک جمعیت انسانی مشخص با افسانه اجدادی مشترک، خاطرات مشترک، عناصر فرهنگی پیوند با یک سرزمین تاریخی یا وطن و میزانی از حس منافع و مسئولیت» (صالحی امیری، ۱۳۸۹: ۳۰). گروه قومی نیز اجتماع کوچکی از انسان‌ها در درون جامعه بزرگ‌تر است که به صورت واقعی یا احساسی و ادراکی دارای اصل و نسب مشترک، خاطرات مشترک، گذشته تاریخی - فرهنگی مشترک هستند؛ همچنین دارای یک عنصر سمبلیک نظیر خویشاوندی، مذهب، زبان، سرزمین و خصوصیات ظاهری و فیزیکی مشترک که هویت گروهی آنان را از گروه‌های دیگر متمایز می‌سازد و اعضای آن به تعلقات گروهی - قومی خویش آگاهی دارند (صالحی امیری، ۱۳۸۹: ۳۹).

تنوع قومیتی

تنوع قومی یک پدیده فراگیر و جهان‌شمولی است و هر کشوری از یک سو بر اساس اهداف و رویکردهای نظام سیاسی و از سوی دیگر مدل تنوع قومی موجود در جامعه، به طراحی سیاست برای مدیریت تنوع قومی اقدام کرده است. یکی از ویژگی‌های خاص سرزمین ایران تنوع قومی است که کمتر کشوری در دنیا در این گستره سرزمینی دارای چنین تنوعی در اقوامش است. در ایران جمعیتی متکثر با قومیت‌ها، زبان‌ها، ادیان، مذاهب و فرهنگ‌های گوناگون و با ملیتی یگانه، مسالمت‌آمیز در کنار هم زندگی می‌کنند و خود را بخشی از تمامیتی یکپارچه به نام ایران دانسته و به آن افتخار می‌کنند. در سال ۱۴۵۰ هجری شمسی، مردم ایران ... در عین تنوع قومی و تفاوت‌های فرهنگی، از احساس امنیت، آزادی، کرامت، آرامش، آسایش، سلامت و امید به زندگی در تراز والای جهانی برخوردارند. یزدان‌پناه ادامه داد: اما بدیهی است که

تنوع قومی در ایران در مقام اجرا و تحقق، الزاماتی دارد و حقوقی را می‌طلبد که باید برای تأمین عدالت و حقوق برابر شهروندان به آن‌ها توجه و برای آن‌ها راه‌حل ارائه شود. وظیفه دولت‌مردان، بررسی و یافتن مناسب‌ترین راه‌حلی است که بتواند در عین احترام به مظاهر و شاخص‌های هویت قومی تباری ایرانی‌ها، بهترین شرایط را برای رشد و شکوفایی آن‌ها، به انسانی‌ترین و معقولانه‌ترین وجه، فراهم آورد. بی‌گمان، این از وظایف حکومت برای رشد و نقش اقوام در سرنوشت خویش است. رهبر معظم انقلاب برگرفته از آموزه‌های دینی، اصل تنوع را پذیرفته و آن را فرصتی برای نظام محسوب و جزئی از هویت ملی معرفی می‌کند: «معمولاً در کشورهای مختلف تعدد اقوام و قومیت‌ها یکی از نگرانی‌های آن‌هاست؛ در کشور ما به‌عکس است» (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۰/۲/۱۴). «تنوع اقوام را ما برای کشورمان یک فرصت به‌حساب می‌آوریم، این یک حقیقت است. حقیقتاً برای ما تنوع اقوام یک فرصت است» (همان، ۱۳۸۸/۲/۲۴). «سنت‌های مختلف، آداب و عادات مختلف و استعدادهای گوناگون و متنوع، یک فرصت است که اجزاء گوناگون این ملت بتوانند یکدیگر را تکمیل کنند. با مراودات درست و با همزیستی و اتحاد کامل. برای ملت ما این یک افتخار است که چنین نگاهی به مسئله تنوع اقوام دارد. علت هم این است که اسلام منبع الهام این نظام است و در این نگاه اسلامی، بین نژادهای مختلف و زبان‌های مختلف ولو از ملت‌های گوناگون تفاوتی نیست. چه برسد به اقوام مختلف در میان یک ملت. نگاه اسلام این است و نگاه نظام اسلامی هم این است» (همان، ۱۳۸۸/۲/۲۲).

قوم لر

قوم لر همانند سایر اقوام از ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی برخوردار است که مرزهای آن را با سایر اقوام متمایز می‌سازد؛ بنابراین، خصوصیات اجتماعی، تاریخی، فرهنگی و عوامل ذهنی عناصر هویت گفتمانی قوم لر را تشکیل می‌دهند. یکی از اصیل‌ترین قبایل و طوایف ایرانی هستند که گویش لری دارند و به لحاظ اقلیمی به سه دسته لرهای کوچک، ممسنی و بزرگ تقسیم‌بندی می‌شوند. لرها عموماً در نواحی غرب و جنوب غربی ایران سکنی گزیده‌اند و متمایز از بختیاری‌ها هستند. طبق لوح‌ها و کتیبه‌های تاریخی به‌دست آمده فعالیت‌های صنعتی قوم لر به بیش از ۴۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح بر می‌گردد و این شامل مفرغ کاری و فلزکاری بوده است. پس از حمله

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم.....

اعراب به ایران، لرها همچنان آداب و سنت خود را حفظ کردند و در دوره صفویه کشور دارای دو ایالت متعلق به لرها یعنی لرستان و کهگیلویه و بویراحمد بود. قوم لر به طور خاص در نواحی زاگرس نشین سکنی گزیده‌اند که البته به صورت پراکنده در شهرها و کلان‌شهرهای ایران گسترده شده‌اند. آمار دقیقی از جمعیت قوم لر در دست نیست، اما در یک نگاه کلی، محدوده جغرافیایی لرها شامل قسمت وسیعی از جنوب غربی و جنوب ایران است که از نواحی بندر بوشهر و نیز «کوهمره سرخی» در جنوب غربی شیراز شروع و تا نواحی مرز ایران و عراق ادامه می‌یابد.

به علاوه، قوم لر به دلیل آنکه اشتراک زبانی قابل توجهی با فرهنگ و هویت ملی دارد، همواره در زمره گروه‌های قومی به شمار می‌رود که با حکومت‌ها و دولت‌های مرکزی شیوه زیست تعامل گونه‌ای را در پیش می‌گیرد. هرچند در برخی ادوار تاریخی نشانه‌های از شورش‌های قومی در نواحی گرنشین صورت گرفته است، اما با این حال، سبک کلی رفتارهای سیاسی و اجتماعی قومیت لر بر مبنای تعامل با دولت‌های مرکزی پیش می‌رود (عامری گلستانی، ۱۳۹۸: ۱۸۶).

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر به ارائه الگوی سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی با محوریت قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی به منظور تدوین مدل سازگاری فرهنگی قوم لر پرداخته است. این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، تلفیقی از نوع روش‌های کیفی و کمی می‌باشد.

تحقیق حاضر از نظر نوع تحقیق، بنیادی توسعه‌ای است. پژوهش بنیادی، اگرچه می‌تواند کاربرد عملی نیز داشته باشد، ولی هدف اصلی و اساسی آن افزایش حیطه فهم و دانش است. به نظر نیومن (۲۰۰۰) پژوهش بنیادی منبع جدیدترین ایده‌های علمی و شیوه‌های اندیشیدن در مورد عالم است. اگرچه پژوهش تبیینی رایج‌ترین نوع پژوهش بنیادی است. جامعه علمی، مصرف‌کننده اصلی پژوهش‌های بنیادی است. پژوهشگران بنیادی بر استانداردهای بالای علمی تأکید دارند و سعی در انجام پژوهش تقریباً بی‌نقص دارند (دانایی فرد، ۷۲: ۱۳۸۹). در این پژوهش در مرحله تحقیق کیفی & از روش کیفی داده بنیاد گلیسر استفاده شده است. روش داده بنیاد شیوه‌ای از پژوهش کیفی است که

در آن، با استفاده از دسته‌ای از داده‌ها، نظریه‌ای تکوین می‌یابد (مهری، ۱۳۹۵: ۲۴). سه عنصر مفاهیم، مقوله‌ها، طبقه‌ها ارکان اصلی این استراتژی هستند. در پی جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، مفاهیم و از کنار هم قرار گرفتن چند مفهوم، مقوله شکل گرفته و درنهایت با بیان روابط تعمیم‌یافته بین مقوله و مفاهیم آن و بین مقوله‌های معین و سپس طبقه‌بندی روابط این عناصر در بستر و فرآیند آن پدیده مدل مفهومی تبیین‌کننده پدیده آشکار می‌شود (دانایی‌فرد، ۱۳۸۹: ۴۷). بدین منظور، در مرحله اول، مؤلفه‌ها، ابعاد و شاخص‌های مؤثر در الگوی سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی با استفاده از روش تحلیل محتوا (استقرایی) مورد بررسی قرار گرفته است و سپس در مرحله دوم، با استفاده از تکنیک دلفی تجزیه و تحلیل شدند. پاسخ سوال‌ها با تجزیه و تحلیل داده‌ها و تفسیر یافته‌های تحقیق، پاسخ داده می‌شوند. بدین منظور نتایج این بخش از تجزیه و تحلیل تحقیق، به صورت توصیفی (استفاده از نمودار و جداول فراوانی) و استنباطی ارائه شده است. تدوین فصل چهارم براساس ترتیب سوالات تحقیق صورت گرفته است، بدین صورت که ابتدا سوالات پژوهش مطرح شده، آنگاه داده‌های جمع‌آوری شده مربوط به هر سوال به تفکیک ارائه گردیده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها برای بررسی درستی و صحت سوالات از اهمیت خاصی برخوردار است؛ بنابراین پس از معرفی روش تحقیق، لازم است با استفاده از روش‌های آماری یا ریاضی به آزمون فرضیه‌ها یا پاسخ به سوالات تحقیق پرداخته شود. برای انجام این پژوهش از نرم‌افزارهای spss22، Lisrel 8.54 استفاده شده است.

پژوهش‌گر پس از این که روش تحقیق خود را مشخص کرد و با استفاده از ابزارهای مناسب، داده‌های موردنیاز را جمع‌آوری نمود، با بهره‌گیری از تکنیک‌های مناسب که با روش تحقیق سازگاری داشت، داده‌های جمع‌آوری شده را دسته‌بندی و تجزیه و تحلیل کرد تا درنهایت، بتواند پاسخی برای سوالات خود بیابد. در این فصل، تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، در قالب تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی ارائه شده اند. رویه تحلیل داده‌ها در این مطالعه شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی است. به این صورت به کمک روش‌شناسی نظریه داده بنیاد و تحلیل متون حاصل از مصاحبه‌های عمیق، نتایج کدگذاری باز، محوری و انتخابی تشریح شده و مدل مفهومی برای ارائه الگوی سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی توسعه داده

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم.....

می‌شود. در انتهای فصل نیز مقوله‌های به‌دست‌آمده از اسناد، توسط خبرگان و صاحب‌نظران اعتبارسنجی شده و نظریه نهایی تحقیق ارائه شده است.

ردیف	ابعاد	مؤلفه‌ها
۱	عوامل محوری (سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی)	هویت قومی
۲		بینش و شناخت
۳		جامعه‌پذیری
۴		مدیریت فرهنگی
۵	عوامل تقویت‌کننده	اشتراکات الگویی
۶		عوامل محیطی
۷		رسانه‌های اجتماعی
۸		مشارکت اجتماعی
۹	عوامل شکل‌دهنده	همگرایی قومی
۱۰		آموزش
۱۱		خط‌مشی‌گذاری دولتی
۱۲		توسعه اجتماعی
۱۳		ایدئولوژی
۱۴	موانع شکل‌گیری	سوءمدیریت
۱۵		سیاسی‌گرایی
۱۶		واگرایی فرهنگی
۱۷		سنت‌گرایی قومی
۱۸	پیامدها	امنیت پایدار
۱۹		انسجام ملی

جدول (۱) ابعاد و مؤلفه‌های سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی قوم لر

۴- تحلیل تجربی

یافته‌های تحقیق در بخش کیفی

سوال اول: ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی کدامند؟
پس از مطالعه منابع مکتوب و دیجیتالی در دسترس و با تجزیه و تحلیل مبانی نظری

پژوهش و بررسی دیدگاه‌های دانشمندان و صاحب‌نظران پیرامون مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدل سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی، جمله‌ها و پاراگراف‌های مرتبط با سوال‌های تحقیق استخراج گردیدند و پس از کدگذاری و دسته‌بندی، مفاهیم و مقوله‌های اصلی استخراج گردید که نتایج آن در جدول ذیل آورده شده و در نهایت مدل سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی در پنج بعد اصلی شناسایی شدند.

سوال دوم: مدل سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی کدام است؟

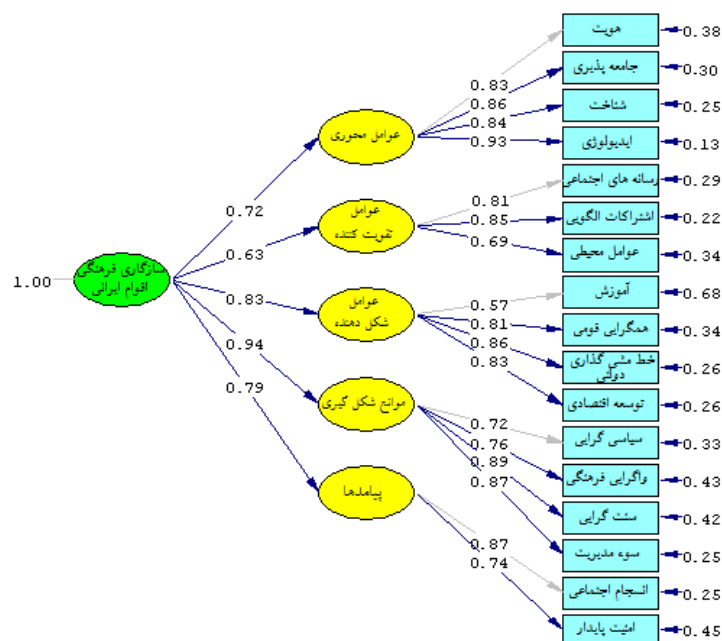
تحلیل عاملی مدل سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی

تحلیل عاملی سعی در شناسایی متغیرهای اساسی یا عامل‌ها به منظور تبیین الگوی بین متغیرهای مشاهده‌شده دارد و نقش بسیار مهمی در شناسایی متغیرهای مکنون یا همان عامل‌ها از طریق متغیرهای مشاهده‌شده دارد. معمولاً در تحقیقات به دلایل مختلف با حجم زیادی متغیرها روبه‌رو هستیم. برای تحلیل دقیق‌تر داده‌ها و رسیدن به نتایج علمی‌تر و درعین حال عملیاتی‌تر، پژوهشگران به دنبال کاهش حجم متغیرها و تشکیل ساختار جدیدی برای آن‌ها هستند. بدین منظور از روش تحلیل عاملی استفاده می‌کنند. سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در دهه پایانی قرن چهاردهم خورشیدی با استفاده از مدل عاملی تأییدی، مورد بررسی قرار گرفت و بررسی‌ها نشان داد که تفاوت بارهای عاملی برای هر یک از مقیاس‌های فرعی دارای تفاوت معنادار با ارائه احتمالات (صفر) بودند.

ابتدا از نرمال بودن داده‌ها و سطح معناداری اطمینان حاصل می‌شود. سپس بخش‌های تأثیرگذار در سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی به‌دست آمده از بخش اول، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت که تشریح سوال پژوهشی فوق همراه با نمودارها و جداول مربوطه در ادامه می‌آید.

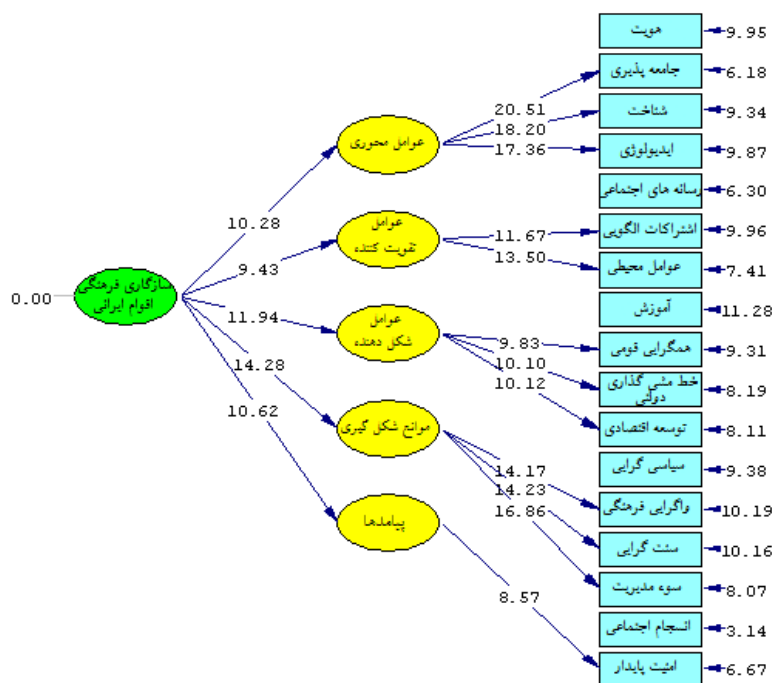
در شمایل زیربیزی‌ها، متغیرهای مکنون یا عامل‌ها و مستطیل‌ها مواد پرسشنامه‌ی مدلی جهت ارائه اقتصاد رسانه را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود مدل مسیر از ۶ متغیر پنهان و ۱۷ متغیر آشکار تشکیل شده است. پیکان‌های کوچک واریانس باقیمانده (خطا) را نشان می‌دهد که به‌وسیله‌ی عامل تبیین می‌شود.

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم.....

Chi-Square=310.05, df=114, P-value=0.00000, RMSEA=0.072

نمودار شماره ۱- الگوی سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در حالت تخمین استاندارد

Chi-Square=310.05, df=114, P-value=0.00000, RMSEA=0.072

نمودار شماره ۲- الگوی سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی در حالت معنی داری پارامتر

باتوجه به نمودار (۱) می توان بارهای عاملی هر یک از متغیرهای تحقیق را مشاهده نمود.

برای مثال متغیر «عوامل محوری» دارای بار عاملی (۰/۷۲) می باشد. به عبارت دیگر متغیر «عوامل محوری» تقریباً ۵۲ درصد (۰/۷۲) را به توان ۲ می رسانیم) از واریانس عامل «اقتصاد رسانه» را تبیین می نماید.

متغیر «عوامل تقویت کننده» دارای بار عاملی (۰/۶۳) می باشد. به عبارت دیگر متغیر «عوامل تقویت کننده» تقریباً ۳۹ درصد (۰/۶۳) را به توان ۲ می رسانیم) از واریانس عامل «اقتصاد رسانه» را تبیین می نماید.

متغیر «عوامل شکل دهنده» دارای بار عاملی (۰/۸۳) می باشد. به عبارت دیگر متغیر «عوامل شکل دهنده» تقریباً ۶۹ درصد (۰/۸۳) را به توان ۲ می رسانیم) از واریانس عامل

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم.....

«اقتصاد رسانه» را تبیین می‌نماید.

متغیر «موانع شکل‌گیری» دارای بار عاملی (۰/۹۴) می‌باشد. به عبارت دیگر متغیر «موانع شکل‌گیری» تقریباً ۸۸ درصد (۰/۹۴) را به توان ۲ می‌رسانیم) از واریانس عامل «اقتصاد رسانه» را تبیین می‌نماید.

متغیر «پیامدها» دارای بار عاملی (۰/۷۹) می‌باشد. به عبارت دیگر متغیر «پیامدها» تقریباً ۶۲ درصد (۰/۷۹) را به توان ۲ می‌رسانیم) از واریانس عامل «اقتصاد رسانه» را تبیین می‌نماید.

خروجی بعدی، یعنی نمودار (۲) مدل در حالت معناداری ضرایب و پارامترهای به‌دست‌آمده مدل اندازه‌گیری بارهای عاملی هر یک از متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد که تمامی ضرایب به‌دست‌آمده معنادار شده‌اند، زیرا مقدار آزمون معناداری بزرگ‌تر از ۱/۹۶ یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- نشان‌دهنده معناداری بودن روابط است. دو خروجی نرم‌افزار لیزرل (مدل در حالت تخمین استاندارد و مدل در حالت ضرایب معناداری) نشان داده شده است.

روایی همگرایی

معیار AVE نشان‌دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود می‌باشد. به بیان ساده AVE میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد؛ که هرچقدر این همبستگی بیشتر باشد برازش نیز بیشتر می‌شود. برای بررسی روایی همگرا استفاده می‌شود و مقدار بحرانی آن برابر ۰/۵ می‌باشد و مقدار AVE بالای ۰/۵ روایی همگرایی قابل قبول است. طریقه محاسبه: با عاملی هر سوال معیار را به توان دو می‌رسانیم و میانگین آن‌ها را می‌گیریم.

پایایی سازه^۱

پایایی سازه بیان می‌کند نتایج به‌دست‌آمده از کاربرد یک ابزار اندازه‌گیری تا چه حد با نظریه‌هایی که آزمون بر محور آن‌ها تدوین شده است تناسب دارد. پایایی سازه (متغیرهای مفهومی) را می‌توان بر اساس پایایی مرکب (CR) میزان واریانس ((AVE استخراج شده محاسبه کرد.

^۱ - Construct Reliability

CR>0.7

AVE>

همان گونه که در جدول (۲) ملاحظه می گردد، پایایی مرکب بیشتر از ۰/۷ و واریانس هرسازه بزرگ تر از ۰/۵ می باشد بنابراین همبستگی یک سازه با شاخص ها فراهم می باشد و ابزار اندازه گیری مناسب و منعکس کننده متغیر پنهان می باشد.

جدول شماره ۲- روایی همگرایی و پایایی مؤلفه ها

بعد	مؤلفه	بار عاملی	ضریب تعیین	اولویت	AEV	CR
عوامل محوری	هویت	۰/۸۳	۰/۶۸	چهارم	۰/۷۶	۰/۸۳
	جامعه پذیری	۰/۸۶	۰/۷۳	دوم	۰/۵۲	
	شناخت	۰/۸۴	۰/۷	سوم		
	ایدئولوژی	۰/۹۳	۰/۸۶	اول		
عوامل تقویت کننده	رسانه های اجتماعی	۰/۸۱	۰/۶۵	دوم	۰/۷۴	۰/۸۵
	اشتراکات الگویی	۰/۸۵	۰/۷۲	اول		
	عوامل محیطی	۰/۶۹	۰/۴۷	سوم		
عوامل شکل دهنده	آموزش	۰/۵۷	۰/۳۲	چهارم	۰/۸۱	۰/۹
	همگرایی قومی	۰/۸۱	۰/۶۵	سوم	۰/۶۸	
	خط مشی گذاری دولتی	۰/۸۶	۰/۷۳	اول		
	توسعه اقتصادی	۰/۸۳	۰/۶۸	دوم		
موانع شکل گیری	سیاسی گرای	۰/۷۲	۰/۵۱	چهارم	۰/۷۹	۰/۸۸
	واگرایی	۰/۷۶	۰/۵۷	سوم		

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم.....

		اول		۰/۷۹		۰/۸۹	فرهنگی	
		دوم		۰/۷۵		۰/۸۷	سنت‌گرایی	
		اول		۰/۷۵		۰/۸۷	سو مدیریت	
۰/۹۲	۰/۸	دوم	۰/۶۲	۰/۷۵	۰/۷۹	۰/۸۷	انسجام اجتماعی	پیامدها
				۰/۵۴		۰/۷۴	امنیت پایدار	

برازش مدل

شاخص‌های نیکویی برازش یک از اهداف اصلی در استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری، شناخت میزان همخوانی بین داده‌های تجربی با مدل مفهومی و نظری است. برای شناخت میزان همخوانی داده‌های تجربی و مدل مفهومی از شاخص‌ها و معیارهایی استفاده می‌شود که به آن‌ها شاخص‌های نیکویی برازش می‌گویند. در مدل اندازه‌گیری از شاخص‌های متفاوتی برای حصول اطمینان از نیکویی برازش مدل استفاده می‌شود. در جدول (۳) شاخص‌های محاسبه‌شده و مقدار استاندارد آورده شده است. مقایسه آن دو نشان می‌دهد که همخوانی بین داده‌های تجربی با مدل مفهومی و نظری وجود دارد.

جدول شماره ۳- برازش مدل

شاخص‌های فرعی					شاخص اصلی		※
CFI	NFI	AGAI	GFI	PNFI	RMSEA	X ² /DF	نام شاخص
بیشتر	بیشتر	بیشتر	بیشتر	بیشتر از	کمتر از	کمتر	مقدار
۰/۹	۰/۹	۰/۸	۰/۸	۰/۵	۰/۰۸	از ۵	استاندارد
۰/۹۲	۰/۹۰۱	۰/۹	۰/۹۲	۰/۵۲۴	۰/۰۷۲	۲/۷۱۹	مقدار مدل

۵. نتیجه‌گیری

در کشور کهن سال ایران، به‌رغم پاره‌ای تغییر و تحولات در طول تاریخ، همواره گروه‌های متفاوتی زندگی کرده‌اند که در چارچوب جغرافیایی آن، خود را ایرانی نامیده‌اند. به کار بردن لفظ آریایی برای این مردم از سوی داریوش هخامنشی، قبایل امپراتوری را از دیگر قبایل متمایز ساخت، اما توفیق حکومت هخامنشی در ایجاد واحد

سیاسی یگانه متمرکز در تمامی سطوح اقتصادی، سیاسی و فرهنگی، نمی‌توانست پدیدآورنده هویتی فراگیر باشد. درواقع، آنچه موجب همبستگی میان مردم اقصی نقاط امپراتوری می‌شد، بیش از هر چیز هدف دفع دشمنان مشترک بود و در هر شکست و اشغال درازمدت سرزمین توسط یگانگان، تمایل به دفع آن‌ها در تقویت همبستگی و رشد هویت مشترک تأثیری گذاشت. همچنین، از سوی دیگر، فتوحات سرزمینی امپراتوری، با فزونی افتخار ایرانی بودن به تقویت هویت ایرانی کمک کرد. در طول تاریخ، با از میان رفتن تدریجی تعارض‌های فرهنگی اقوام، مؤلفه‌های مشترک هویتی رشد یافتند و از چند قرن پیش‌زمینه‌های پدید آمدن هویت ملی را که بیش از هر چیز بر پایه دین قرار داشت فراهم ساختند. انسان‌ها معمولاً در طیفی از جوامع گوناگون زندگی کرده و از تنوع و گوناگونی هویت‌ها برخوردارند. این ویژگی‌ها بدون اشکال و دشواری زیاد، به‌طور هم‌زمان حفظ شده‌اند. تنوع فرهنگی یکی از مهم‌ترین مشخصه‌های فرهنگ ایران است؛ که همچون تیغ دولبه‌ای از یک‌سو موجب تمرین سازگاری با اقوام و مذاهب، گشودگی به نظرات، همزیستی مسالمت‌آمیز و تکامل فرهنگی شده است. کشورمان متشکل از اقوام و فرهنگ‌های مختلف با ادیان و مذاهب و زبان‌های متفاوت است و از تنوع مذهبی، قومی متعددی برخوردار است.

برای ارائه الگوی مفهومی سازگاری فرهنگی قوم لر، بر اساس مصاحبه‌های عمیقی با خبرگان استان لرستان به عمل آمد تا الگوی مفهومی به‌دست آمده در ۵ طبقه اصلی با مقوله‌های محوری (سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی) شامل هویت قومی، بینش و شناخت، جامعه‌پذیری و مدیریت فرهنگی؛ عوامل تقویت‌کننده شامل اشتراکات الگویی، عوامل محیطی، رسانه‌های اجتماعی و مشارکت اجتماعی؛ عوامل شکل‌دهنده شامل همگرایی قومی، آموزش، خط‌مشی‌گذاری دولتی، توسعه اجتماعی و ایدئولوژی؛ موانع شکل‌گیری شامل سوء مدیریت، سیاسی‌گرایی، واگرایی فرهنگی و پیامدها شامل امنیت پایدار و انسجام ملی پدیدار شد داده‌های پژوهش در دو سطح توصیفی با استفاده از شاخص‌های آماری (نظیر فراوانی، درصد و میانگین) و سطح استنباطی تحلیل عاملی تأییدی، با استفاده از Spss 22 و Lisrel 8.54 و Excel معناداری ضرایب و پارامترهای به‌دست‌آمده نشان داده شد که ابعاد عوامل محوری (سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی)، عوامل تقویت‌کننده، عوامل شکل‌دهنده، موانع شکل‌گیری و پیامدها با تمامی ضرایب

ارائه مدل سازگاری فرهنگی قوم لر در دهه پایانی قرن چهاردهم.....

به دست آمده، معنادار می باشند. در انتها یافته های حاصل از تحلیل ابعاد بیانگر آن شد که از بین ابعاد مدل سازگاری فرهنگی قوم ایرانی لر، بعد موانع شکل گیری با میانگین (۰/۹۴) بیشترین و بعد عوامل تقویت کننده با میانگین (۰/۶۳) کمترین تأثیر را در سازگاری فرهنگی اقوام ایرانی قوم لر را دارند.

منابع

- خامنه‌ای، سید علی، پایگاه نشر آثار مقام معظم رهبری.
- کاووسی، اسماعیل؛ ستوده، داوود (۱۳۹۶). طراحی الگوی توسعه روابط بین فرهنگی در عصر جهانی شدن، فصلنامه مطالعات میان فرهنگی.
- عامری گلستانی، حامد؛ اکبرزاده، فریدون؛ کیانی ده کیان، هوشنگ (۱۳۹۸). جهانی شدن ارتباطات و تأثیر آن بر تقویت هویت قوم لر و هویت ایرانی - اسلامی، فصلنامه علمی رهیافت انقلاب اسلامی، سال سیزدهم، شماره ۴۷: ۱۹۲-۱۷۱.
- دانایی‌فرد، حسن (۱۳۹۸). کتاب روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت، تهران: انتشارات صفار.
- صالحی امیری، رضا (۱۳۸۹). کتاب منازعات قومی در ایران، تهران: انتشارات دانش نگار.

- black, J. (1998). Making a city: Urbanity, vitality and urban design. Journal of Urban Design, 3: 1, 93 – 116.
- lin, R. (2005). Dictionary of urbanism. streetwise press

